

and 2006/32/EC Text with EEA relevance.- Special edition in Croatian: Chapter 12 Volume 004 P. 202 – 257

12. Doyle F. Regional policy and European integration, op. cit.,1989.
13. Public Policy and Regional Economic Development, op. cit. Hansen N.(ed.), 1978.
14. Projects and documents. URL: <https://keep.eu/projects/> (дата звернення: 10.11.2020 р.)
15. Temple M. Regional Economics, MacMillan Press, Basingstoke, 1994.
16. Vanhove N. Regional policy: A European approach. Aldershote etc.: Ashgate, 1999.

References

1. Kyzym, M., Shpilevsky, V., Salashenko, T., and L. Borshch. "Identification of the national model of energy security of Ukraine: system components and priority areas." *Business-inform*, no.6, 2016, pp. 79 - 89.
2. Klimchuk, M. "Management of energy saving financing in construction companies: international experience." *Business Inform*, no.2, 2016, pp. 65–70.
3. Klymchuk, M. "International experience in managing the financing of energy saving projects." International scientific and technical conference "Effective technologies in construction". Kyiv, 2016, pp.80-81.
4. Klymchuk, M. "Formation of the regional system of energy saving." *Socio-economic development of regions in the context of international integration: science. magazine*, no. 19 (5), 2016, pp.17-21.
5. Kulikov, P., and M. Klymchuk. *Energy saving management at construction enterprises: theory, methodology, practice: monograph*. Ivano-Frankivsk, Foliant Publishing House, 2017.
6. Pisarenko, P., Samoilik, M., Dychenko, O., and O.Rudenko. "Optimization of the organizational structure of resource and environmental safety management at the regional level on an innovative basis." *Business-inform*, no.8, 2020, pp. 60 - 68.
7. "Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 13.07.2016 "On approval of the Concept of implementation of mechanisms for stable financing of energy efficiency measures" № 489-r." www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249189954 Accessed 10 Nov. 2020.
8. Simkiv, L. "Strategic priorities of regional economic policy in the context of determinants of economic growth." *Business-inform*, no. 3, 2019, pp. 96 - 101.
9. Tkachenko, V., Klymchuk, M., and A.Klochko. "Formation of effective regional policy on the basis of digitalization." *Regional policy: political and legal principles, urban planning, spatial planning, architecture*. Part 1. Kyiv – Ternopil, Beskydy, 2019, pp.29-33.
10. Armstrong H., Taylor J. *Regional Economics and Policy*. New York, Harvester Wheatsheaf, 1993.
11. Directive 2012/27/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on energy efficiency, amending Directives 2009/125/EC and 2010/30/EU and repealing Directives 2004/8/EC and 2006/32/EC Text with EEA relevance.- Special edition in Croatian: Chapter 12 Volume 004 P. 202 – 257.
12. Doyle, F. *Regional policy and European integration*, op. cit. (1989),
13. Hansen, N, editor. *Public Policy and Regional Economic Development*, 1978.
14. Projects and documents. keep.eu, keep.eu/projects/ Accessed 10 Nov. 2020.
15. Temple, M. *Regional Economics*. MacMillan Press, Basingstoke, 1994.
16. Vanhove, N. *Regional policy: A European approach*. Aldershote etc., Ashgate, 1999.

УДК 338.24:332.13(477)(043.5)

doi: 10.15330/apred.1.16.133-145

Родченко В. Б.¹, Прус Ю. І.²

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ПРОСТОРОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

¹Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
ННІ «Каразінська школа бізнесу»,
кафедра управління та адміністрування,
майдан Свободи, 4, м. Харків,
61022, Україна,

тел.: 057 705 5032,
e-mail: rodchenko@karazin.ua

²Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
ННІ «Каразінська школа бізнесу»,
кафедра управління та адміністрування,
майдан Свободи, 4, м. Харків,
61022, Україна,
тел.: 057 705 5032,
e-mail: yuliaprus@karazin.ua

Анотація. Мета статті полягає у розробці підходу до діагностики стратегічних пріоритетів просторово-економічного розвитку регіонів України. Аналізуючи, систематизуючи та узагальнюючи наукові праці багатьох науковців, запропоновано модель стратегії сталого розвитку регіону. Проаналізувавши розподіл обсягів фінансування Планів реалізації Стратегій розвитку регіонів України на 2021–2023 роки за передбачуваними проектами, у ході дослідження виокремлено пріоритети фокусування стратегій розвитку регіонів України. Для більшості регіонів України характерні стратегії ексклюзивного та селективного фокусування; збалансованість розподілу обсягів фінансування між компонентами просторово-економічного розвитку не виявлена у жодному регіоні. На основі даних про розподіл джерел фінансування Планів реалізації Стратегій розвитку регіонів України у 2021–2023 роках (державний бюджет, місцевий бюджет, інші кошти), уточнено реактивну та проактивну моделі реалізації політики просторово-економічного розвитку. Перша з них передбачає покращення умов для просторово-економічного розвитку у переважній більшості за рахунок державних субвенцій та коштів цільових державних програм, друга – спрямована на залучення коштів вітчизняних та іноземних інвесторів та реалізацію розвиткових проектів. У роботі також проведено оцінку якісних параметрів Планів реалізації регіональних стратегій розвитку: запропоновано та розраховано індекси їх агресивності та розвитковості. Запропонований авторами інструментарій до виокремлення стратегічних пріоритетів просторово-економічного розвитку регіонів може бути використаний органами влади різних рівнів при розробці програмних та стратегічних документів як на короткострокову, так і на довгострокову перспективу.

Ключові слова: просторово-економічний розвиток, індекс агресивності, індекс розвитковості, реактивна та проактивна політика розвитку.

Rodchenko V. B.¹, Prus Yu. I.²

STRATEGIC PRIORITIES OF SPATIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINIAN REGIONS

¹V. N. Karazin Kharkiv National University, Karazin Business School,
Department of Management and Administration,
Svobody Sq., 4, Kharkiv,
61022, Ukraine,
tel.: 057 705 5032
e-mail: rodchenko@karazin.ua

²V. N. Karazin Kharkiv National University, Karazin Business School,
Department of Management and Administration,
Svobody Sq., 4, Kharkiv,
61022, Ukraine,
tel.: 057 705 5032,
e-mail: yuliaprus@karazin.ua

Abstract. The purpose of the article is to develop an approach to the diagnosis of strategic priorities of spatial and economic development of Ukrainian regions. Analyzing, systematizing and generalizing the scientific works of many scholars, a model of sustainable development strategy of region is proposed. After analyzing the distribution of funding for Action Plans of Development Strategies of Ukrainian regions for years 2021–2023 by the envisaged projects, the study highlighted the priorities of focusing strategies for the development of Ukrainian regions. Most regions of Ukraine are characterized by strategies of exclusive and selective focusing; a balanced distribution of funding between the components of spatial and economic development has not been identified in any region. Based on the data on the distribution of funding sources for Action Plans of Development Strategies of Ukrainian regions for years 2021–2023 (state budget, local budget, other funds), the reactive and proactive models of spatial and economic development policy implementation are specified. The first of them provides for the improvement of conditions for spatial and economic development in the vast majority through government subventions and targeted government programs, the second – aimed at attracting funds from domestic and foreign investors and the implementation of development projects. The article also assesses the qualitative parameters of Action Plans of Development Strategies of Ukrainian regions: indices of their aggressiveness and development are offered and calculated. The tools proposed by the authors to highlight the strategic priorities of spatial and economic development of the regions can be used by authorities at various levels in the preparation of program and strategic documents for both short-term and long-term perspective.

Key words: spatial and economic development, aggressiveness index, development index, reactive and proactive development policy.

Вступ. Сучасна модель управління національною економікою потребує реформування, оскільки неспроможна повною мірою забезпечити сталий розвиток територій за рахунок подолання диспропорційності, забезпечення комфортності життєвого простору, реалізації практики інклюзивного врядування та прямої демократії. В першу чергу, це обумовлено недостатнім рівнем урахування просторових аспектів під час організації та управління осередками економічної активності. За підрахунками Світового банку, лише через неефективність управління просторово-економічним розвитком Україна щорічно втрачає 2–3 % ВВП. Враховуючи нові геоелектронні реалії, першочергового значення набуває визначення параметрів нової просторово-економічної політики на принципах територіального саморозвитку та врахування інтересів стейкхолдерів на місцях при координації діяльності центру з органами влади на регіональному та локальному рівнях. За таких умов змінюється конфігурація інституційної структури просторово-економічного розвитку та постає необхідність пошуку нового управлінського інструментарію: замість стихійної самоорганізації просторово-економічного розвитку необхідно запропонувати дієвий механізм управління ним.

Зазначене обумовлює високу актуальність досліджень, спрямованих на обґрунтування теоретико-методичних засад просторово-економічного розвитку на регіональному рівні.

Значну увагу вивченню питань, що стосуються сутності феноменів просторово-економічного розвитку, приділяли лауреати Нобелівських премій з економіки (А. Дітон, М. Кремер, П. Кругман, Р. Тейлер), основоположники наукових концепцій просторової організації економіки (У. Айзард, М. Баранський, І. Витвер, М. Колосовський, М. Кондратьєв, В. Кристаллер, М. Портер, Ю. Саушкін, Т. Хегерstrand), роботи яких і сьогодні є надійним підґрунтям у вирішенні теоретичних проблем і практичних завдань у сфері управління просторово-економічним розвитком; представники сучасних закордонних наукових шкіл (Е. Анкінсон, Р. Камагні, М. Кастельс, А. Піке, М. Поттер, А. Тейл, Р. Флорід, В. Фудсон, Д. Ципф) та вітчизняної

наукової думки (Л. Дейнеко, Е. Лібанова, Т. Осташко, М. Скрипниченко); фахівці-практики (Ю. Ганущак, А. Ткачук, Ю. Третяк).

Вказані праці містять ряд цінних і важливих думок як загального, так і часткового характеру, однак їх наявність не виключає подальшого вивчення проблеми, оскільки не усі питання висвітлені достатньою мірою та не з усіма твердженнями можна повністю погодитися.

На користь актуальності дослідження свідчить приділення уваги владою питанню управління просторово-економічним розвитком. Так, однією зі стратегічних цілей Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року обрано формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах [4]. Це питання також є пріоритетним у стратегіях розвитку регіонів України. Крім того, Україна сьогодні проходить етап інституційних перетворень, які орієнтовані на забезпечення високої економічної активності усіх територіальних утворень через децентралізацію влади та деконцентрацію обов'язків.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка підходу до діагностики стратегічних пріоритетів просторово-економічного розвитку регіонів України.

Результати. Сталий розвиток України в цілому можливий лише при гармонійному розвитку всіх її регіонів та збалансуванні міжрегіональних відносин. Одним з найбільш дієвих інструментів управління розвитком регіонів є стратегічне планування, яке в умовах сьогодення стає інструментом підвищення конкурентоспроможності територій, засобом згуртування ключових стейкхолдерів навколо нових пріоритетів та цінностей. Активізація планувальної діяльності обумовлена прагненням територій знайти адекватні інструменти, які б дали можливість відповісти на виклики сьогодення та істотно пришвидшення різноманітних трансформацій [2]. Ще одним виміром глобалізації є розвиток інформаційного суспільства, який сприяє появі нових численних видів діяльності, які управлінці мають враховувати задля досягнення цілей сталого територіального розвитку.

Регіональний розвиток характеризується комплексом різноманітних просторових, економічних, соціальних, культурно-духовних, екологічних та інших чинників, які необхідно враховувати у процесі здійснення територіального планування. За таких умов сталий розвиток території, в першу чергу, визначається можливістю забезпечення включеності індивідів та інституційних одиниць до процесів просторово-економічного розвитку, які у більшості випадків спрямовані на підвищення рівня та якості життя населення за рахунок переорієнтації економіки на інноваційний тип розвитку без збитків для навколишнього середовища [21]. Побудована на основі ключових положень стратегічного менеджменту та концепції сталого розвитку економічних систем модель стратегії сталого розвитку території може бути представлена у вигляді схеми (рис. 1).

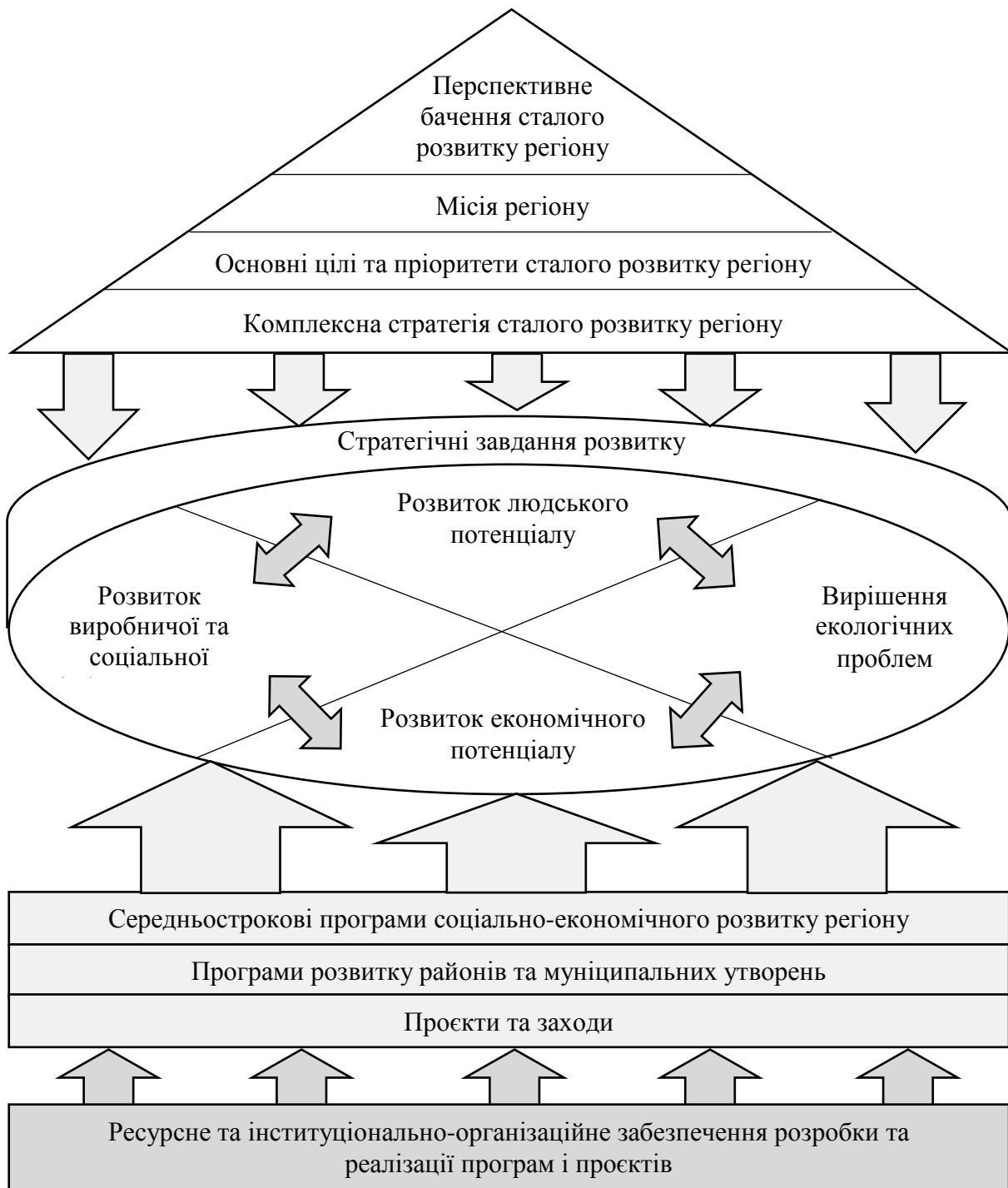

Рис. 1. Модель стратегії сталого розвитку регіону (побудовано авторами за даними [3, 6, 21])

Fig. 1. Model of sustainable development strategy of the region (author's elaboration, based on [3, 6, 21])

На сьогоднішній день в Україні діє стратегія макрорівня, Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2027 року, всі регіони мають власні Стратегії розвитку до 2027 року та Плани заходів із їх впровадження, розроблені за власною ініціативою органів місцевого самоврядування, й стратегії для окремих міст (зокрема обласного підпорядкування), районів області, агломерацій, субрегіонів. Останнім часом

потреба в наявності таких планів постає й перед добровільно об'єднаними територіальними громадами.

За інформацією місцевих державних адміністрацій [1], протягом 2015–2017 років на реалізацію регіональних стратегій розвитку спрямовано понад 49 млрд гривень, з них: понад 12 % (більше 6 млрд гривень) – за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку, понад 39 % (більше 19 млрд гривень) – кошти місцевих бюджетів.

Дослідження рівня врахування різноманітних просторово-економічних аспектів у стратегічних документах розвитку регіонів України пропонується провести шляхом аналізу Планів реалізації регіональних Стратегій розвитку на період 2021–2023 років, який складається з декількох етапів:

1. Збір та обробка інформації щодо проєктів Планів реалізації Стратегій розвитку регіонів України та передбачуваних обсягів їх фінансування у 2021–2023 роках.

2. Розробка підходу до виокремлення пріоритетів просторово-економічного розвитку регіонів України.

3. Побудова профілів пріоритетів просторово-економічного розвитку у Стратегіях розвитку регіонів України.

4. Розробка підходу до класифікації стратегій регіонів відповідно до фокусування на пріоритетах просторово-економічного розвитку: стратегія ексклюзивного фокусування (1 пріоритет), стратегія селективного фокусування (2–3 пріоритети), стратегія збалансованого розвитку (4 пріоритети).

5. Аналіз структури джерел фінансування Стратегій розвитку регіонів.

6. Розрахунок якісних показників Планів реалізації Стратегій розвитку регіонів України (індекс агресивності та індекс розвитковості).

На першому етапі дослідження авторами опрацьовано інформацію щодо обсягів передбачуваного фінансування проєктів Планів реалізації Стратегій розвитку для 14 регіонів України відповідно до їх стратегічних та операційних цілей, завдань розвитку протягом 2021–2023 років. Розрахунки здійснені за регіонами, у яких були затверджені плани реалізації стратегій станом на кінець першого кварталу 2020 року. Найбільший обсяг фінансування проєктів розвитку у 2021–2023 роках запланований у Запорізькій області (87,19 млрд грн), а найменший – у Чернігівській області (6,79 млрд грн).

Авторами виокремлено 19 передбачуваних напрямів реалізації проєктів Стратегій розвитку регіонів, які у подальшому згруповано у 4 пріоритети просторово-економічного розвитку (рис. 2). На основі розподілу обсягів фінансування проєктів між вказаними напрямами побудовано профілі фокусування Стратегій розвитку регіонів України (рис. 3).

Стратегії селективного фокусування характерні для Донецької, Закарпатської, Луганської, Полтавської, Харківської, Хмельницької та Чернігівської областей. У загальному обсязі їх фінансування переважає, як правило, підтримка двох пріоритетів просторово-економічного розвитку. Пріоритети просторово-економічного розвитку за обсягами їх фінансування у цих регіонах можна проранжувати так: мережевий (для 6 регіонів), соціально-культурний (для 4 регіонів), економічний (для 2 регіонів) та підтримка якості середовища життєдіяльності людини (для 2 регіонів).

Доречно зауважити, що серед регіонів України, для яких проведено аналіз Планів реалізації Стратегій розвитку на період 2021–2023 років, не виявлено регіонів зі збалансованим розподілом обсягів фінансування між пріоритетами просторово-економічного розвитку.

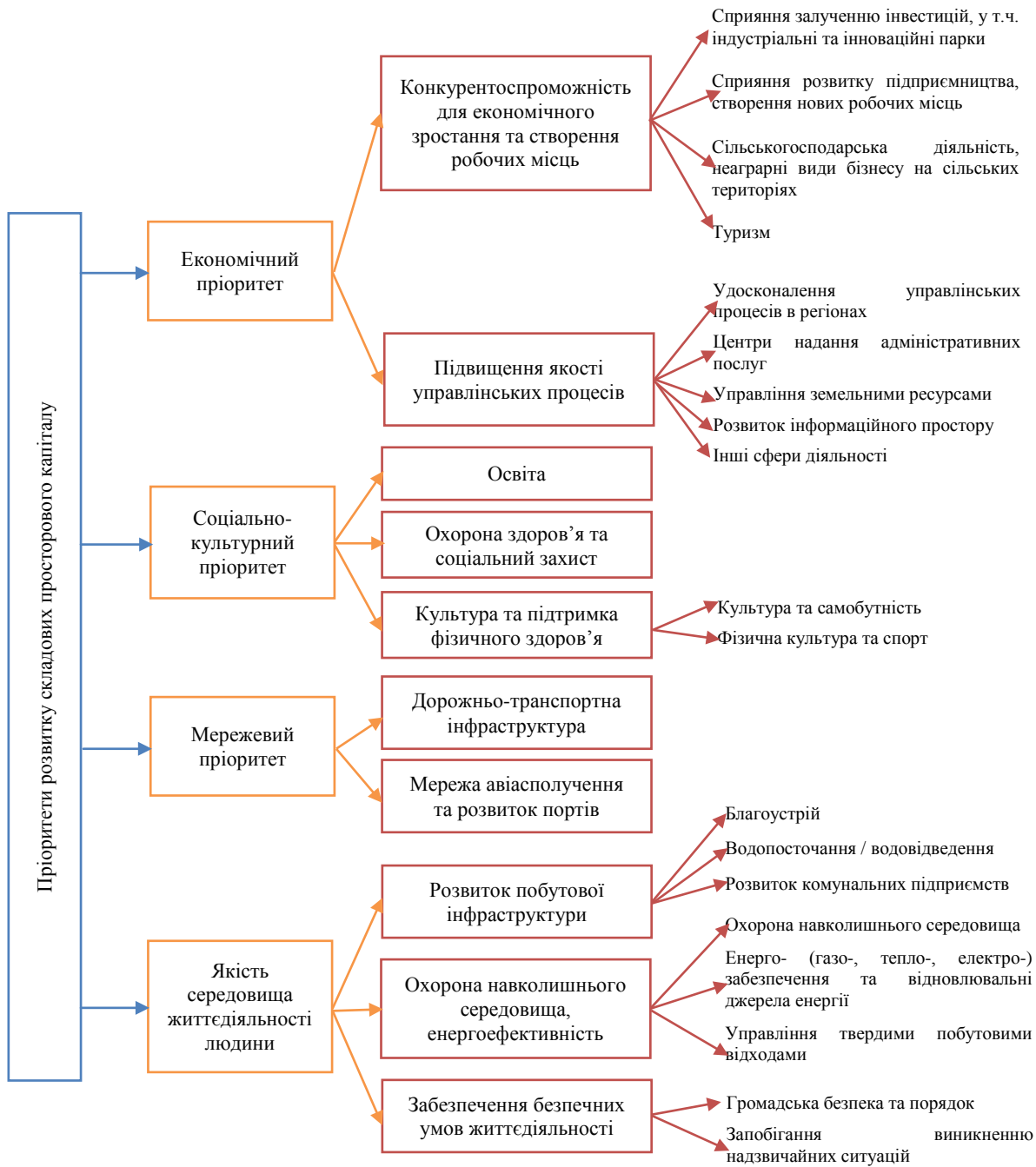

Рис. 2. Пріоритети політики просторово-економічного розвитку у Стратегіях розвитку регіонів України (авторська розробка)

Fig. 2. Policy priorities of spatial and economic development in Development Strategies of Ukrainian regions (author's elaboration)

Крім того, проведений аналіз свідчить про передбачуваність Планами реалізації Стратегій розвитку регіонів України фінансування невеликої кількості розвиткових проєктів, які б передбачали не просто покращення якості надання тих чи інших соціальних послуг, а переведення їх на якісно інший рівень, не лише економію видатків з місцевих бюджетів на утримання існуючої інфраструктури, а й збільшення надходжень до таких бюджетів.

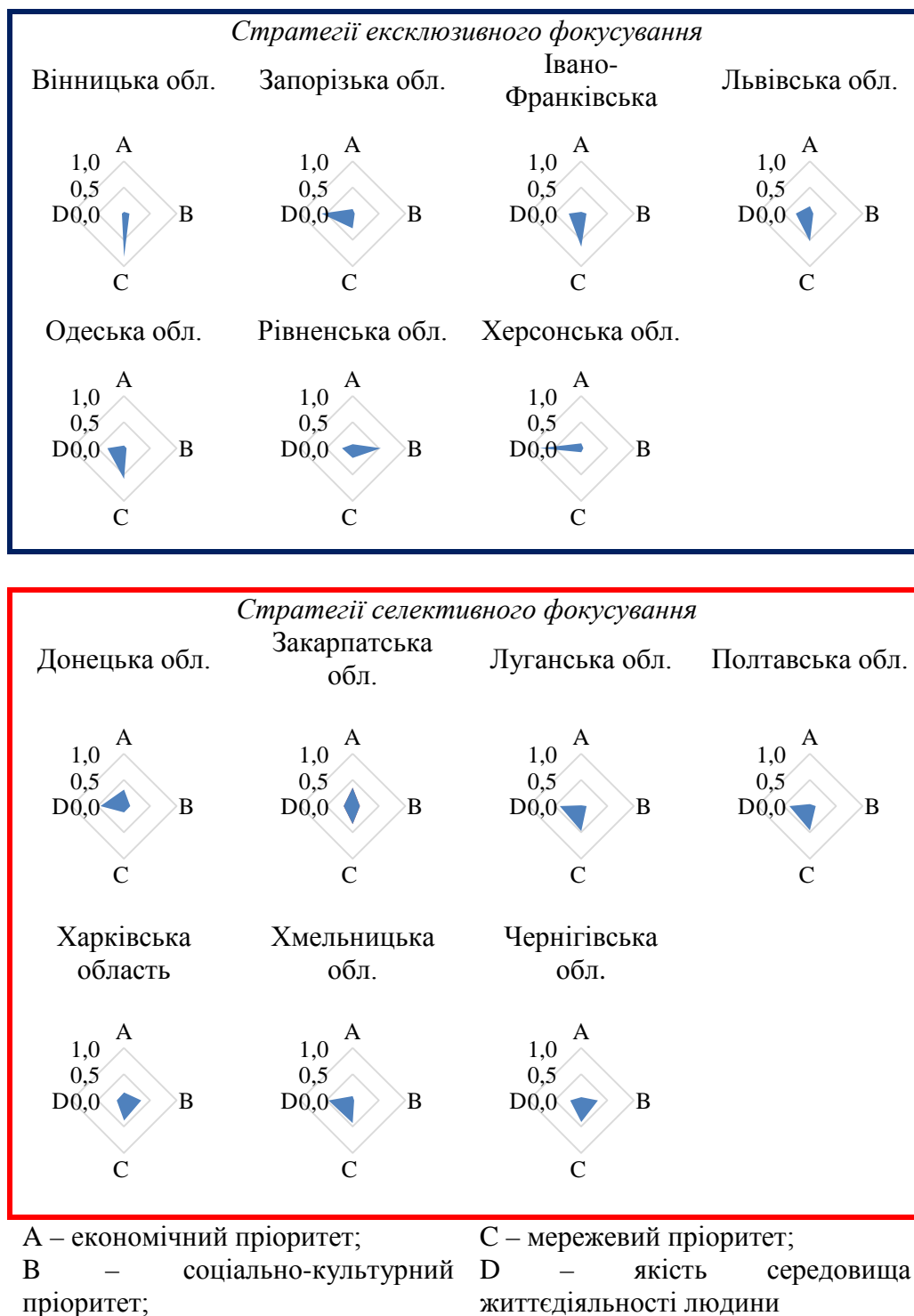

Рис. 3. Профілі фокусування Стратегій розвитку регіонів України (побудовано авторами за даними [7–14, 16, 17, 18, 20])

Fig. 3. Focusing profiles of Development Strategy of Ukrainian regions (author's elaboration, based on [7–14, 16, 17, 18, 20])

На наступному етапі дослідження доречно проаналізувати структуру фінансування проектів Планів реалізації Стратегій розвитку регіонів України на період 2021–2023 років (рис. 4).

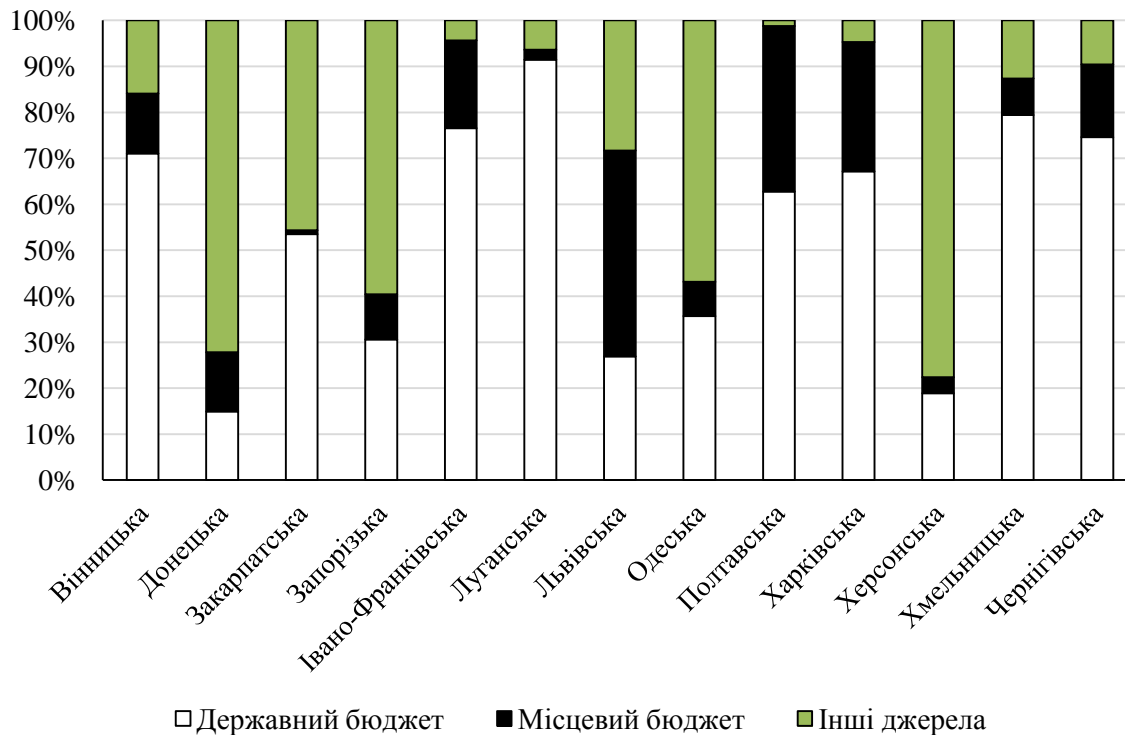

Рис. 4. Розподіл джерел фінансування Планів реалізації Стратегій розвитку регіонів України у 2021–2023 роках (побудовано авторами за даними [7–14, 16, 17, 18, 20])

Fig. 4. Distribution of funding sources of Action Plans of Development Strategies of Ukrainian regions for years 2021–2023 (author’s elaboration, based on [7–14, 16, 17, 18, 20])

Як видно з рис. 4, у структурі фінансування проектів регіонального розвитку у більшості регіонів переважають кошти з державного бюджету. Найбільша частка державного фінансування у загальній плановій вартості проектів Стратегії розвитку зафіксована у Луганській області – 91,44 %, за нею слідує Хмельницька (79,40 %) та Чернігівська (74,6 %) області. Лідерами за плановим обсягом фінансування проектів регіонального розвитку за кошти вітчизняних та іноземних інвесторів виступають Херсонська (77,65 %), Донецька (72,22 %) та Запорізька області (56,60 %).

Наведені дані дають підстави виокремити дві моделі реалізації політики регіонального розвитку:

– Патерналістська (реактивна), яка передбачає покращення умов для просторово-економічного розвитку у переважній більшості за рахунок державних субвенцій та коштів цільових державних програм. Керівництво таких регіонів, як правило, інертне у пошуку додаткових джерел фінансування сталого розвитку територій, оскільки не може ідентифікувати точки зростання задля зацікавлення потенційних інвесторів. Як наслідок, у регіонах цієї групи більш гостро виражені проблеми просторово-економічного розвитку, оскільки державне фінансування є обмеженим та у більшості випадків спрямоване на «латання дір» замість стимулювання розвитку бізнес-середовища та видів економічної діяльності з високим рівнем доданої вартості.

– Політика розвитку «точок зростання» (проактивна), відповідно до якої ключову роль у фінансуванні розвитку складових просторового капіталу відіграють кошти вітчизняних та іноземних інвесторів. Діяльність керівництва таких регіонів спрямована на створення сприятливих умов для інвестування, стимулювання мешканців до написання якісних грантових проектів та подальшої їх реалізації. Як правило, у таких

регіонів більше можливостей для розвитку за рахунок диверсифікації джерел його фінансування, суб'єкти цих регіонів мають більше шансів для включення у глобальні ланцюги створення доданої вартості.

Для Львівської (44,81 %), Полтавської (36,00 %) та Харківської (28,16 %) областей вагоме значення для реалізації проєктів Стратегії розвитку також відіграють кошти місцевих бюджетів.

Загалом найбільш збалансовану структуру фінансування проєктів Плану реалізації Стратегії розвитку має Львівська область.

Перейдемо до аналізу якісних показників Планів реалізації Стратегій розвитку регіонів, серед яких пропонується розрахувати (рис. 5):

– Індекс агресивності стратегії як відношення планового загального обсягу фінансування проєктів регіонального розвитку на період 2021–2023 років та обсягів валового регіонального продукту (ВРП) за 2017 рік.

– Індекс розвитковості стратегії як відношення планового обсягу фінансування проєктів регіонального розвитку на період 2021–2023 років за рахунок місцевого бюджету до обсягів доходів бюджетів регіонів (без трансфертів з державного бюджету) за 2018 рік.

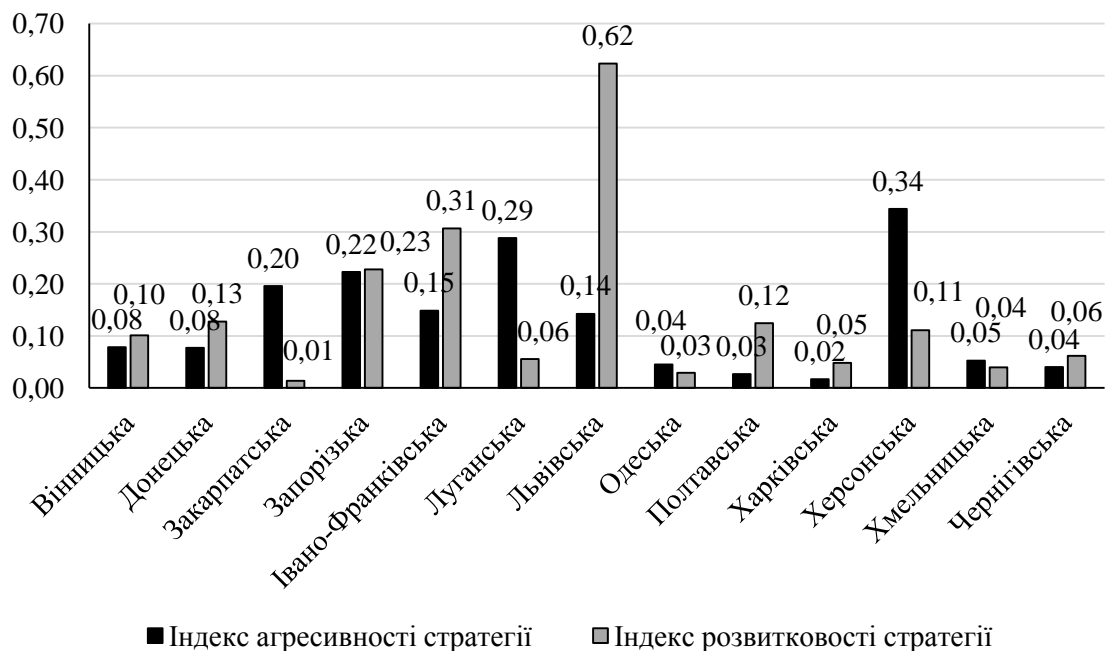

Рис. 5. Якісні показники виконання Планів реалізації Стратегій розвитку регіонів України у 2021–2023 роках (побудовано авторами за даними [7–14, 16, 17, 18, 20])
 Fig. 5. Qualitative performance indicators of Action Plans of Development Strategies of Ukrainian regions for years 2021–2023 (author's elaboration, based on [7–14, 16, 17, 18, 20])

Як видно з рис. 5, найбільш агресивними є Плани реалізації Стратегій розвитку Херсонської, Луганської та Запорізької областей, оскільки вони передбачають фінансування реалізації проєктів регіонального розвитку у розмірі 34,0 %, 29,0 % та 22,0 % загального обсягу ВРП, що ставить під сумнів можливість задовільної реалізації відповідних Планів. Найменш агресивними є Плани реалізації Стратегій розвитку Харківської, Полтавської, Одеської та Чернігівської областей: відсоток фінансування проєктів регіонального розвитку в них коливається у межах 2,0–4,0 % ВРП.

Найбільший рівень розвитковості Плану реалізації Стратегії розвитку характерний для Львівської області, оскільки планові обсяги фінансування проєктів її Стратегії у 2021–2023 роках дорівнюють 62,0 % обсягів доходів бюджету регіону (без трансфертів з державного бюджету) за 2018 рік. Найменший рівень розвитковості Планів реалізації Стратегій розвитку зафіксований для Закарпатської (1,0 %) та Одеської (3,0 %) областей, що свідчить про необхідність перегляду напрямів розподілу їх доходів на користь проєктів, які дадуть суттєвий ефект у довгостроковій перспективі. Доречно зауважити, що у більшості регіонів індекс розвитковості Планів реалізації стратегій не перевищує 13,0 % за винятком Львівської (62,0 %), Івано-Франківської (31,0 %) та Запорізької (23,0 %) областей.

Аналіз стратегічних документів регіонів України дав змогу ідентифікувати ключові прогалини у процесі планування територіального розвитку, серед яких доречно відмітити: невідповідність операційних цілей та завдань стратегічним пріоритетам, відсутність тісного зв'язку між плануванням та бюджетуванням, відсутність ефективно діючої системи моніторингу та контролю виконання програмних заходів, відсутність послідовного плану дій з реалізації програмних документів, розробка більшості планових документів у закритому режимі (низька активність мешканців територій, горизонтальна співпраця між представниками бізнесу), низький рівень міжтериторіальної взаємодії у сфері планування просторово-економічного розвитку та великих інфраструктурних проєктів тощо.

Висновки. Таким чином, одним з пріоритетів регіональної політики в Україні є забезпечення збалансованого просторово-економічного розвитку окремих її територій. Це обумовлено зростаючим рівнем просторової диференціації регіонів, яка виступає бар'єром для розвитку єдиного економічного, соціального, політичного, культурного, інституціонального, інформаційного простору країни та може призвести до стагнації економіки, дестабілізації цілісності територій, національної та економічної безпеки.

Перехід на якісно новий рівень стратегічного планування регіонального розвитку, у першу чергу, потребує зміни сутності планування – із засобу адміністративного тиску на інструмент науково обґрунтованих рішень для досягнення цілей просторово-економічного розвитку, посилення стратегічного характеру планування, демократизації процесу підготовки та прийняття програмних документів, тісного поєднання стратегічного, просторового та оперативного планування.

Такий перехід передбачає комплексну діяльність з удосконалення системи планування розвитку регіонів, результатом якої може бути процедурно закріплений взаємозв'язок планувальних документів, програмних і фінансових документів; гармонізація підходів регулювання процесу планування; інституційне забезпечення та підвищення спроможності планувального процесу; впровадження у практику системи діагностики й оцінювання результатів процесу стратегування. Це дасть можливість сформулювати цілісну взаємоузгоджену систему планування регіонального розвитку.

Для забезпечення сталого просторово-економічного розвитку регіонів плани реалізації їх стратегій повинні, у першу чергу, передбачати розвиток економіки та підвищення конкурентоспроможності та містити інструменти – заходи і проєкти, які передбачають залучення інвестицій, розвиток підприємництва та започаткування нових бізнесів, підтримку наявних суб'єктів господарювання, створення кластерів, індустріальних парків, бізнес-інкубаторів, налагодження міжтериторіальної співпраці, здійснення маркетингу територій, налагодження системи комунікації між ключовими стейкхолдерами.

Запропонований авторами інструментарій діагностики стратегічних пріоритетів просторово-економічного розвитку підвищує обґрунтованість управлінських рішень та

може бути використаний органами влади різних рівнів при розробці програмних та стратегічних документів як на короткострокову, так і на довгострокову перспективу.

1. Аналітичний звіт щодо стану виконання у 2015–2017 роках регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації. URL : <http://ekonomika.kr-admin.gov.ua/files/sssh050319.pdf>. (дата звернення: 18.04.2020 р.)
2. Берданова О., Вакулєнко В. Стратегічне планування місцевого розвитку : практичний посібник ; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. Київ : ТОВ «Софія-А», 2012. 88 с.
3. Гуськова Н. Д., Краковская И. Н., Вдовин С. М. Модель и алгоритм разработки и реализации стратегии устойчивого развития региона. *Национальные интересы: приоритеты и безопасность*. № 20 (209). 2013. С. 18–25.
4. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 18.04.2020 р.)
5. Качний О. С. Шляхи вдосконалення системи планування соціально-економічного розвитку регіонів. *Інвестиції : практика та досвід*. 2018. № 4. С. 109–111.
6. Конкурентні стратегії безпеки розвитку України у глобальному середовищі ; заг. ред.: А. І. Мокій. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2019. 872 с. URL : <http://ird.gov.ua/irdp/p20190011.pdf>. (дата звернення: 20.04.2020 р.)
7. Пігуль Н. Г. Соціальна інфраструктура: функціональне призначення та особливості розвитку. *Економічний аналіз*. 2014. Том 16, № 1. С. 117–122.
8. План заходів з реалізації Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на 2021–2023 роки. URL : <https://km-oblrada.gov.ua/ctragetiya-regionalnogo-rozvitku-khme/>.(дата звернення: 21.04.2020 р.)
9. План заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії регіонального розвитку Полтавської області на 2021–2027 роки. URL : <https://cutt.ly/vykwxs0>. (дата звернення: 21.04.2020 р.)
10. План заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії розвитку Донецької області на період до 2027 року. URL : <https://cutt.ly/fykqvw8>. (дата звернення: 21.04.2020 р.)
11. План заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021–2027 роки. URL : <https://orada.if.ua/decision/1182-30/>.(дата звернення: 21.04.2020 р.)
12. План заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії розвитку Львівської області на 2021–2027 роки. URL : <https://loda.gov.ua/article/art5cbf3e8804547>. (дата звернення: 21.04.2020 р.)
13. План заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 роки. URL : <http://www.strategy.kharkiv.ua/27-02.html>. (дата звернення: 21.04.2020 р.)
14. План заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року. URL : <https://cutt.ly/ууkw9ус>. (дата звернення: 21.04.2020 р.)
15. План заходів із реалізації у 2021–2023 роках Регіональної стратегії розвитку Запорізької області на період 2021–2027 років. URL : <https://cutt.ly/LykqA7G>. (дата звернення: 21.04.2020 р.)
16. План заходів на 2015–2017 рр. з реалізації стратегії розвитку Харківської області на період до 2020 року. URL : <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenti/plany-robot/2015rik/75060>. (дата звернення: 21.04.2020 р.)
17. План заходів на 2021–2023 роки з реалізації Стратегії розвитку Одеської області 2021–2027. URL : <https://cutt.ly/pykwua1>. (дата звернення: 21.04.2020 р.)
18. Проект Плану заходів на 2021–2023 роки з реалізації стратегії збалансованого розвитку Вінницької області. URL : <https://cutt.ly/NyqkhQo>. (дата звернення: 21.04.2020 р.)
19. У регіонах завершується процес підготовки регіональних стратегій розвитку. URL : <https://cutt.ly/dyjCIVf>. (дата звернення: 20.04.2020 р.)
20. Фінансовий план проекту Плану заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії розвитку Херсонської області на період 2021–2027 років. URL : <https://khoda.gov.ua/strateg%D1%96ja-rozvitku-2021-2027>. (дата звернення: 21.04.2020 р.)
21. Walker J., Pekmezovic A., Walker G. Sustainable Development Goals: Harnessing Business to Achieve the SDGs through Finance, Technology and Law Reform. Wiley. 2019. 432 p.

References

1. Analytical report on the state of implementation in 2015–2017 of regional development strategies and action plans for their implementation, ekonomika.kr-admin.gov.ua/files/sssh050319.pdf. Accessed 18 Apr. 2020.
2. Berdanova, O., and V.Vakulenko. *Strategic planning of local development*, Ltd. “Sofia-A”, 2012.

3. Gus'kova, N., Krakovskaia, I., and S.Vdovin. "Model and algorithm for the development and implementation of a strategy for sustainable development of the region." *National interests: priorities and security*, no. 20 (209), 2013, pp. 18–25.
4. State Regional Development Strategy for 2021-2027. The Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text. Accessed 18 Apr. 2020.
5. Kachnyi, O. "Ways to improve the planning system of socio-economic development of regions." *Investments: practice and experience*, no. 4, 2018, pp. 109–111.
6. Mokiy, A. *Competitive security strategies for Ukraine's development in the global environment*, Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine, 2019, ird.gov.ua/irdp/p20190011.pdf. Accessed 20 Apr. 2020.
7. Pigul, N. "Social infrastructure: functional purpose and features of development." *Economic analysis*, no. 1, 2014, pp. 117–122.
8. Action plan for the implementation of Khmelnytskyi Regional Development Strategy for 2021–2023, km-oblrada.gov.ua/ctategiya-regionalnogo-rozvitku-khme/. Accessed 21 Apr.2020.
9. Action plan for the implementation of Poltava Regional Development Strategy for 2021–2023, cutt.ly/vykwxs0. Accessed 21 Apr.2020.
10. Action plan for the implementation of Donetsk Regional Development Strategy for 2021–2023, cutt.ly/fykqvw8. Accessed 21 Apr.2020.
11. Action plan for the implementation of Ivano-Frankivsk Regional Development Strategy for 2021–2023, rada.if.ua/decision/1182-30/. Accessed 21 Apr. 2020.
12. Action plan for the implementation of Lviv Regional Development Strategy for 2021–2023, loda.gov.ua/article/art5cbf3e8804547. Accessed 21 Apr. 2020.
13. Action plan for the implementation of Kharkiv Regional Development Strategy for 2021–2023, www.strategy.kharkiv.ua/27-02.html. Accessed 21 Apr. 2020.
14. Action plan for the implementation of Chernigiv Regional Development Strategy for 2021–2023, cutt.ly/uykw9yc. Accessed 21 Apr. 2020.
15. Action plan for the implementation of Zaporizhzhia Regional Development Strategy for 2021–2023, cutt.ly/LykqA7G. Accessed 21 Apr. 2020.
16. Action plan for the implementation of Kharkiv Regional Development Strategy for 2015–2017, kharkivoda.gov.ua/dokumenti/plany-robot/2015rik/75060. Accessed 21 Apr.2020.
17. Action plan for the implementation of Odessa Regional Development Strategy for 2021–2023, cutt.ly/pykwua1. Accessed 21 Apr. 2020.
18. Action plan for the implementation of Vinnytsia Regional Development Strategy for 2021–2023, cutt.ly/NykqhQo. Accessed 21 Apr. 2020.
19. In the regions, the process of preparing regional development strategies is being completed, cutt.ly/dyjCIVf. Accessed 20 Apr. 2020.
20. Financial plan of the draft Action Plan for implementation in 2021-2023 Kherson Regional Development Strategy for 2021–2027, khoda.gov.ua/strateg%D1%96ja-rozvitku-2021-2027. Accessed 21 Apr.2020.
21. Walker, J., Pekmezovic, A., and G. Walker. *Sustainable Development Goals: Harnessing Business to Achieve the SDGs through Finance, Technology and Law Reform*. Wiley, 2019.

УДК: 332.14

doi: 10.15330/apred.1.16.145-153

Зарічна О.В.

СТРАТЕГІЧНІ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

ДВНЗ «Ужгородський національний
університет»,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра бізнес-адміністрування, маркетингу і
менеджменту,
пл. Народна 3, м. Ужгород,
88000, Україна,